

Forsøg

til

en rigtig

Fortolkning og Bedømmelse

over

Forordningen

om

Trykkefrihedens Grændser,

dateret den 27de September 1799.

Af

Anders Sandøe Ørsted.

Kandidat i Lovkyndigheden.

Første Deel.

Kjøbenhavn, 1801.

Forlagt af Forfatteren; trykt hos Sebastian Popp,
Bogtrykker og Skrivteskriver.

Fortale.

Det er nu mere end et Aar siden, at jeg foreløbig meddeelte Publikum nogle af mine mod den almindelige Mening protesterende Domme over den ny Presselov, og kundgjorde det mit Forsæt: at forelægge det en udførlig Kommentar og Kritik deraf. Men adskillige Aarsager, hvis detaillerte Opregning kun vilde kjede Læserne, have forvoldet, at jeg ei før har kunnet levere den, og nu endda kun kan levere en Deel deraf. Vel indsaae jeg allerede den Gang, at jeg ei saa strax vilde faae Leilighed til at lægge Haand paa dette Forsæts Udførelse; men at det skulde gaae saa meget i Langdrag havde jeg ikke ventet, og Publikum formodentlig heller ikke.

Maaskee dette Ophold vil gjøre, at mit Skrift bliver mindre læst og søgt, end det vilde have blevet, hvis det var kommet nærmere oven paa den Forordning, der er dets Gjenstand. Men for dette Tab troer jeg at finde fuldkommen Erskadsløsholdelse i den koldere og mere upartiske Prøvelse, jeg kan gjøre mig Regning paa, nu, da den lidenskabslige Iver mod Forordningen, som den Tid besjælede den største Deel af det læsende Publikum, saavelsom og den Ugunst, jeg hos adskillige tildeels agtverdige Mænd havde opvakt mod mig, ved at fremstaae som Apolog for nogle af dens meest forhadte Bestemmelser, for en stor Deel have lagt dem.

I Subskriptions-Indbydelsen yttrede jeg den Formodning, at kunne bringe hele Materien til Ende i et Bind. Men denne Formodning bedrog mig. Ved Udarbejdelsen fandt jeg, at jeg, naar jeg skulde motivere mine Sætninger med den Udførlighed og Omhyggelighed, som er uomsjængelig fornøden for den Skribent, der med Nytte vil angribe herskende Meninger, vilde være nær ved at behøve alt dette Rum allene til Under- søgelse over den politiske Skrivefriheds ved

Fornuften og Loven bestemte Omfang, og at der, under samme Betingelse, vilde udkraves i det mindste to Bind af lige Omfatning til Undersøgelserne over den religiøse Skrivefriheds Omfang, over usædelige Skrifteres borgerlige Strafbarhed, over Injurier mod Embedsmand og private Borgere (et Vemne, der uden Tvivl vil give Anledning til den interessanteste og udførligste Deel af dette Skrift), over Allegoris og Ironis juridiske Tilregnelighed, over Anonymitet, over Udgiveres, Forslaggernes og Bogtrykkeres Ansvarlighed, over Bogforbud og Konfiskationer, og over de øvrige Politicianstalter, som Forordningen har truffet.

Over Bogens Indhold er her ikke Sted at tale. Jeg har paa det omhyggeligste belagt mine Sætninger med Grunde, og ikke ladet nogen vigtig Modgrund, som jeg kunde forudsæe, være ubesvaret. Herved har jeg altsaa gjort alt hvad der er at gjøre med Hensyn til dem, hvis Tænkning bestemmes ved Grunde. Og hvad dem angaaer, hvis Tænkessystem er dannet ved Tilfælde og omgjærdet med Bane, saa veed jeg intet Midbel til at bewirke Overbevisning hos dem, al den Stund de forblive i denne Forsatning. Alt hvad

Jeg kan gjøre ved dem er at opfordre dem til grundig Selvprøvelse, at de derved kunne komme til den Indsigt, at de virkelig befinde dem i dette Slaveri. De ville da vist nok føle Elendigheden af en saadan Tilstand, og fatte Lyst til at arbejde dem op til intellektuel Frihed; og da, men Ikke før, er mit Skrift for dem.

Nødig vil jeg bedømmes af nogen, enten offentlig eller privat, uden under den Betingelse, at han har læst Skriftet heelt igjennem *). Hvo som kaster et enkelt Sted op hist eller her, og derefter fælder sin Dom, vil lettelig kunne finde mit Ræsonnement løst og utilfredsstillende, fordi jeg deri har lagt mine Begreber til Grund, dem jeg i det Foregaaende omstændelig havde retfærdiggjort; han derimod bedømmer det efter ganske modsatte Begreber, dem jeg paa andre Steder har gjendredt.

*) Herfra undtager jeg dog nogle faa Steder, hvor jeg har berjent mig af den Leilighed, Forordningen har givet mig, til at berigtige et og andet, i vore Lovkyndiges Systemer, hvilke Steder neppe ville interessere den ulovkyndige Læser, og heller ikke ere fornødne med Hensyn til Skriftets egentlige Bemeed.

brevet. Ogsaa vil jeg ved en saadan Fremgangs-
maade staae færdig for at ansees enten som Demos-
krat eller Aristokrat, ligesom man enten støder paa
et Sted, hvor jeg umiddelbar taler Frihedens
Sag, eller paa et Sted, hvor jeg kjæmper mod
Libertinismen. Derimod troer jeg at kunne gjøre
mig Haab om, at ingen, der opmærksom følger
mig gjennem alle mine Undersøgelser i dette Skrift,
vil tillægge smig noget af disse for den upartiske
Sandhedsven lidet kjærkomne Navne, med mindre
han hører til deres Tal, der nu endelig skulle
have bragt enhver Skribent i det politiske Fag
enten under den ene eller den anden af disse Ru-
briker.

Jeg ønsker ret hjertelig, at der vil blive
skrevet meget mod de her fremsatte Meninger.
Derved vil jeg faae Leilighed til enten at befæste dem
endnu mere, ved at udrydde de Tvivl der kunne
opstaae derimod, eller og til at komme efter min
Bildfarelse og bekjende den. — Kun derom maa
jeg bede enhver, der vil fremstaae som min Mod-
stander, at han møder mig i aaben Feide, og at
han ledsager sine Indsigelser med Grunde; paa
anden Maade kan der intet Udbytte gjøres for

Sandheden. Hvad Tone, man vil bruge mod mig, en barsk eller en blid, en grov eller en anstændig, ligger mig langt mindre paa Hjerte; thi om end Grovhedet og uforstyldte Bitterheder kunde forstyrre min Roe, eller nedsætte mig i mine Medborgeres Dine, saa var det dog kun mit Individ, der vilde tabe derved, og det er lidet, naar kun Sandheden kan vinde.

Jeg har paa sine Steder indstrøet en og anden Erindring med Hensyn til den Mistranke, nogle have næret om, at min Dom over Presse-loven skulde have anden Grund end Overbevisning. Dette har jeg ikke saa meget gjort, fordi jeg fandt det nødvendigt til min Vres Forsvar, som for at blotte denne Kalumni i al sin Ufælsked; hvilken Hensigt jeg og haaber at have opnaaet, saalidet jeg end har sagt alt hvad jeg om denne Punkt kunde have sagt.

Skrevet i Februarmaaned 1801.
